

Filozofická
fakulta

Olomouc, 6. - 7. října 2016

První olomoucká religionistická konference

**„Náboženství a spiritualita
z pohledu současné religionistiky“**

PROGRAM KONFERENCE

ABSTRAKTY PŘÍSPĚVKŮ

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie

třída Svobody 26, Olomouc

OBSAH:

1. TÉMA KONFERENCE	3
2. PROGRAM	4
3. JMENNÝ SEZNAM AKTIVNÍCH ÚČASTNÍKŮ	7
4. ABSTRAKTY	9

1. TÉMA KONFERENCE

Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci si Vás dovoluje pozvat na první olomouckou religionistickou konferenci **Náboženství a spiritualita z pohledu současné religionistiky**.

Cílem konference je přispět k vytvoření prostoru pro setkávání, sdílení religionistické perspektivy a diskutování různých přístupů v akademickém studiu náboženství.

Konference se neomezuje na jednu oborovou disciplínu, religionistiku chápe jako široké pole, v němž se setkávají a vzájemně obohacují různé oborové disciplíny a také badatelé a badatelky z různých vědních disciplín, které spojuje zájem o studium náboženství v jeho různých kontextech.

Konference je rozdělena do čtyř částí:

Tematická část: umožňuje prezentovat výsledky výzkumu v podobě konferenčního příspěvku v následujících oblastech: náboženská situace v České a Slovenské republice; náboženství a spiritualita v současném světě; aktuální metodologické přístupy v oblasti studia náboženství; kritická reflexe dějin religionistického bádání.

Otevřená část: umožňuje prezentovat konferenční příspěvek na jakékoli odborné téma.

Diskusní část: v rámci kulatého stolu budou zvaní odborníci diskutovat o povaze bezvěrectví a ateizmu v moderní společnosti.

Studentská část: dává příležitost studentům bakalářského a magisterského studia různých oborů, kteří věnují pozornost vědeckému pojetí náboženství, představit výsledky samostatné odborné práce.

Výbor konference:

prof. PhDr. Dušan Lužný, Dr.
prof. PhDr. Josef Kandert, CSc.
prof. Mgr. Milan Kováč, Ph.D.
prof. Dr. Henryk Hoffmann
doc. Mgr. Tomáš Bubík, Ph.D.
PhDr. Daniel Topinka, Ph.D.
Mgr. Kateřina Mildnerová, Ph.D.
Mgr. Jakub Havlíček, Ph.D.

2. PROGRAM

Čtvrtek 6. října 2016

9,00 – 10,00 Registrace účastníků

Dopolední program

Aula

10,00 Zahájení konference: Dušan Lužný a Tomáš Bubík

10,15 – 11,00 Hlavní přednášku proslaví Břetislav Horyna na téma „Agonistická religionistika v éře globalizace rozdílů. Povinnost kontextu a konstitutivní vnějšek budoucí religionistiky“

11,00 – 11,15 Dopolední káva

Posluchárna A

11,15 – 13,00 Panel 1 (moderuje Jakub Havlíček)

1. Miroslav Vrzal: Post-sekulární religionistika? K podobě sociálních věd v post-sekulární společnosti
2. Aleš Chalupa: Lze modelovat a matematizovat historii? Projekt generativní historiografie náboženství
3. Ivan Štampach: Nenáboženská spiritualita jako téma na pomezí religionistiky a jiných humanitních oborů
4. Štěpán Lisý: Přínos religionistiky do studia židovské mystiky a spirituality

Posluchárna B

11,15 – 13,00 Panel 2 (moderuje Jan Váně)

1. Attila Kovács: Vizuální reprezentace hranic posvátného prostoru v palestinsko-izraelském konfliktu
2. Martin Klapetek: Islámská oddělení na komunálních hřbitovech v Německu a Rakousku
3. Boris Špetnyj: Arabská jar v ruskej tlači
4. Walerian Bugel: Možnosti a podmíněnosti zkoumání náboženských jevů na příkladu vybraných otázek souvisejících se smrtí – metodologické aspekty některých interdisciplinárních přesahů

13,00 – 14,30 Čas oběda

Odpolední program

Posluchárna A

14,30 – 16,15 Panel 3 (moderuje Aleš Chalupa)

1. Kateřina Mildnerová: Sakralizace fyzických anomálií v tradičním náboženství vodun v Beninu
2. Vít Erban: Od „buď, a nebo“ k „buď i nebo“. Podstata maskovaného představení
3. Rudolf Havelka: Eroze tradičních náboženských forem a konstitutivní prvky spirituality Lesních Němců v těžebních oblastech severozápadní Sibiře
4. Ivan Souček: Špecifiká antropologického štúdia a výskumu rituálov v súčasnej Indii

Posluchárna B

14,30 – 16,15 Panel 4 (moderuje Štěpán Lisý)

1. Zdeněk Vojtíšek: Role apostátů v konfliktech nových náboženských hnutí: příklad hnutí Dvanáct kmenů
2. Hana Horáková: Millenarismus od počátků křesťanství do 5. století
3. Vít Machálek: Národ místo Boha
4. Jakub Havlíček: Náboženství a vzdělávací systém v České republice: regulace náboženské plurality?

16,15 – 16,30 Odpolední káva

Aula

16,30 – 18,00 Kulatý stůl (moderuje Dušan Lužný)

Téma „Bezvěrectví a ateismus v moderní společnosti“ diskutují Břetislav Horyna, Ctirad Pospíšil, Zdeněk Vojtíšek, Ivan Štampach, Henryk Hoffmann, David Václavík, Tomáš Bubík

18,30 Společná večeře v restauraci The Kathmandu NEPALI restaurant

Pátek 7. října 2016

Posluchárna A

9,30 – 11,15 Panel 5 (moderuje Henryk Hoffmann)

1. Jan Váně: Náboženská socializace katolíků na Tachovsku a obtíže s tím spojené
2. Radosław Łazarz: „Wroclaw, the meeting place“. Sakrální prostory města Vratislav
3. Joanna Toszek: Znaczenie programów telewizyjnych w kształtowaniu się młodzieżowych wspólnot religijnych
4. Petra Závorková: Evangelíky ze Železných hor po generace – sociologická sonda

Posluchárna B

9,30 – 11,15 Panel 6 (moderuje Kateřina Mildnerová)

1. Lujza Kotryová: Účelová identita živých bohů: Ľudské obete aztéckých rituálů
2. Jaroslav Pešek: Koncept zjevení v náboženství Oglala-Siouxů
3. Zuzana Korecká: Fenomén čísel v náboženství Tarahumarů
4. Christopher Jason Helton: Spirituality in Agehananda Bharati

11,15 – 11,30 Dopolnední káva

Posluchárna A

11,30 – 13,15 Panel 7 (moderuje Jakub Havlíček)

1. Eva Maria Hrdinová: ...Abychom našli blahodať před tebou, aby tobě byla příjemná oběť naše... Specifická slovní zásoba českého pravoslaví – lingua sacra nebo komunikační bariéra?
2. Zdenka Bencúrová: Náboženská tolerancia a intolerancia v období jozefinizmu v dielach dobových autorov
3. Peter Caban: Ponímanie voní a kadidla v kontexte Biblie a kresťanskej liturgie
4. Bartłomiej H. Toszek: The Church of England in Poland

Posluchárna B

11,30 – 13,15 Panel 8 (moderuje Martin Klapetek)

1. Ctirad V. Pospíšil: Konstantin Hasert (1851-1923) – průkopník katolické recepce evolučního vzniku lidského těla
2. Henryk Hoffmann: Rozumienie pojęcia „nieśmiertelność: w ateizmie Andrzeja Nowickiego (1918-2011)
3. Tomáš Bubík: Bezvěrectví, agnosticismus a kritika náboženství u Roberta Ingersolla
4. Miloš Hübner: Jan Blahoslav Kozák mezi teologií a filozofií
5. Olga Wawrzyniak: Aktualność religijnej wizji Lwa Tołstoja
6. Katarína Šomodiová: Rudolf Macúch a iránski mandejci

Aula

13,30 Ukončení konference: Dušan Lužný a Tomáš Bubík

3. JMENNÝ SEZNAM AKTIVNÍCH ÚČASTNÍKŮ

Příjmení a jméno účastníků konference	Panel konference/ pořadí příspěvku
Bencúrová Zdenka	P7/2
Bugel Walerian	P2/4
Bubík Tomáš	P8/3, KS
Caban Peter	P7/3
Erbán Vít	P3/2
Havelka Rudolf	P3/3
Havlíček Jakub	P4/4
Helton Christopher	P6/4
Hoffman Henryk	P8/2, KS
Horáková Hana	P4/2
Horyna Břetislav	HP, KS
Hrdinová Eva Maria	P7/1
Hübner Miloš	P8/4
Chalupa Aleš	P1/2
Klapetek Martin	P2/2
Korecká Zuzana	P6/3
Kotryová Lujza	P6/1
Kovács Attila	P2/1
Lazars Radoslaw	P5/2
Lisý Štěpán	P1/4
Machálek Vít	P4/3
Mildnerová Kateřina	P3/1
Pešek Jaroslav	P6/2

Pospíšil Ctirad	P8/1, KS
Souček Ivan	P3/4
Špetnyj Boris	P2/3
Štampach Ivan	P1/3, KS
Šomodiová Katerína	P8/6
Toszek Bartolomiej	P7/4
Toszek Joanna	P5/3
Václavík David	KS
Váně Jan	P5/1
Vojtíšek Zdeněk	P4/1, KS
Vrzał Miroslav	P1/1
Wawrzyniak Olga	P8/5
Závorková Petra	P5/4

Vysvětlivky:

P – panel

KS – kulatý stůl

HP – hlavní přednáška

4. ABSTRAKTY (abecedně dle příjmení autorů)

Náboženská tolerancia a intolerance v období jozefinizmu v dielach dobových autorov

Mgr. Zdenka BENCÚROVÁ

(Ústav religionistiky, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity) |
zdenka.bencurova@gmail.com

Príspevok analyzuje diela slovenských autorov, ktorí žili a tvorili v dobe osvietenstva. Jednalo sa o obdobie po vydaní Tolerančného (1781) a Židovského patentu (1782) panovníkom Jozefom II., ktorými sa mala zabezpečiť úprava práv katolíkov, nekatolíkov a židov. V 18. storočí prebiehali aj prvé pokusy o kodifikáciu národného jazyka, ktorým chceli autori prehovoriť k slovenskému obyvateľstvu a využiť ho aj na priblíženie náboženských reforiem Jozefa II., ako aj ich oprávnenosť resp. pokusy o kritiku. Doboví autori sú cenným predmetom analýzy, pretože zachytávajú špecifický pohľad dobového človeka (autora diela) na prebiehajúce náboženské zmeny. Okrem tolerance v spoločnosti pretrvávali aj intolerantné nálady voči zrovnoprávneným náboženstvám. Príspevok sa pokúša o priblíženie týchto názorov v kontexte histórie a religionistiky.

Bezvěrectví, agnosticismus a kritika náboženství u Roberta Ingersolla

doc. Mgr. Tomáš BUBÍK, Ph.D.

(Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci) | tomas.bubik@upol.cz

V americké společnosti 19. století, ještě jednoznačně křesťanské, se ojediněle objevují proklamace bezvěrectví, humanistických ideálů, laicizované podoby demokratického státu a výlučně vědeckého obrazu světa. V náboženství je pak spatřován odpůrce a překážka těchto snah. Čelním představitelem a popularizátorem takového postoje byl americký myslitel, řečník a významný právník Robert Ingersoll, jehož práce byly překládány do řady jazyků, včetně češtiny. Stal se tak velmi populární osobností inspirující řadu bezvěreckých společností ve Spojených státech i Evropě. Patřil k představitelům svobodného myšlení, humanismu, vědy a k ostrým kritikům náboženství. V příspěvku bude pojednáno o podobě jeho bezvěrectví, typologizována jeho forma a strategie kritiky náboženského světového názoru a zhodnocen ohlas v českém intelektuálním prostředí první třetiny 20. století.

Možnosti a podmíněnosti zkoumání náboženských jevů na příkladu vybraných otázek souvisejících se smrtí – metodologické aspekty některých interdisciplinárních přesahů

Mgr. ThLic. Walerian BUGEL, dr.

(Katedra liturgické teologie, Cyrilometodějská teologická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci) | walerian.bugel@upol.cz

Od dob svého vzniku prošla religionistika mnohými proměnami – paradigmatických východisek i metodologických přístupů. Dokonce i její řazení mezi humanitní či společenskovědní disciplíny je napříč zeměmi, školami i oblastmi zájmu různé. To vše se dožaduje multidisciplinárního přístupu i vymezení kompetencí jednotlivých oborů a metod. Cílem příspěvku je poukázat na možnosti a podmíněnosti zkoumání náboženských jevů se zaměřením na metodologicko-gnoseologické aspekty požadované, deklarované i faktické interdisciplinarity na příkladu vybraných otázek souvisejících se smrtí – zkoumání pohřebních rituálů jako součásti konkrétních náboženských systémů, postojů vůči smrti, obsahového hlediska víry v posmrtný život i jeho využití pro výzkum religiozity jako takové napříč kulturami i zeměmi.

Ponímanie vôní a kadidla v kontexte Biblie a kresťanskej liturgie

doc. ThDr. Peter CABAN, Ph.D.

(Katedra religionistiky, Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave) | peter.caban@ku.sk

V mnohých náboženstvách sa ľudia pokúšali rozpoznať prítomnosť bohov zmyslami. Chceli božstvá vidieť, vnímať či počuť ich hlas. Konferenčný príspevok sa zaoberá podnetnou tematikou, týkajúcou sa použitia vôní, vonných látok a kadidla z pohľadu historického i praktického. Všíma si dejinný a religionistický kontext aromatických rastlín z pohľadu biblických textov, ale aj kresťanskej liturgie. V antike bolo kadidlo prostriedkom uctievania si bohov a neskôr i ľudí, v Starom i Novom zákone môžeme sledovať líniu rannej a večernej kadidlovej obety, zmienky v profetickej i sapienciálnej literatúre až ku kadidlu ako daru mudrcov a iným novozákonným biblickým správam o vonných látkach. Následne sa kadidlo i iné aromatické látky používali stáročia i v kresťanskej liturgii.

Od „bud', anebo“ k „bud' i, nebo“. Podstata maskovaného představení

PhDr. Vít ERBAN, Ph.D.

(Katedra filosofie a religionistiky, Teologická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích) | viterban@gmail.com

Podstata masky vychází z paradoxu, ambivalence a vzájemné zaměnitelnosti reality a iluze. Proto se maskovaná představení vyskytují v situacích liminálního charakteru, kdy dochází k určitému přechodu, proměně či změně stavu. Tyto zvláštní příležitosti jsou charakteristické rušením dualit a protikladů, ať už jde o prolínání rituálu a hry, posvátného a profánního, vážnosti a uvolnění. Tyto zdánlivě protikladné aspekty se v praxi masek vzájemně nevylučují, nýbrž podmiňují a umocňují do celkově očištného, katarzního či apotropaického účinku. Díky této své paradoxní podstatě je maska téměř ve všech kulturách využívána jako prostředek k překračování a propojování jakýchkoliv oddělných stádií, úrovní nebo aspektů existence.

Eroze tradičních náboženských forem a konstitutivní prvky spirituality Lesních Něnců v těžebních oblastech severozápadní Sibiře

Mgr. Rudolf HAVELKA, Ph.D.

(Arctic centre, University of Lapland in Rovaniemi) | rudolf.havelka@ulapland.fi

Lesní Něnci (malé samojedské etnikum) obývají pás lesotundry severozápadní Sibiře v Jamalo-něneckém a Chanty-mansijském autonomním okruhu Ruské federace. Jejich původně odlehlá a rusifikací ne příliš ovlivněná oblast se stala od 60. let 20. stol. centrem těžby ropy a zemního plynu. Vlivem přisunu velkého množství nového obyvatelstva, degradace životního prostředí a ovlivnění ruskou verzí pop-kultury silně erodují tradiční náboženské formy lesně-něnecké religiozity, jako je např. obětování sobů hlavním něneckým bohům na vyhrazených posvátných místech nebo uctívání domácích ženských božstev. Spiritualita Lesních Něnců se nicméně nadále odráží ve složitém systému příkazů a zákazů, který upravuje jejich vztah uvnitř komunity a k jejich životnímu prostředí.

Náboženství a vzdělávací systém v České republice: regulace náboženské plurality?

Mgr. Jakub HAVLÍČEK Ph.D.

(Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci) | jakub.havlicek@upol.cz

Příspěvek se zabývá možnostmi vstupu náboženských organizací do veřejné sféry v České republice na příkladu systému vzdělávání. Zákonné normy a předpisy v českém prostředí

vytvářejí deklarativně rovné podmínky pro všechny náboženské organizace, které chtějí působit ve státním školství. Ve skutečnosti je však přístup církví k systému státního vzdělávání omezen. Stát preferuje tradiční náboženské organizace, jejichž přístup ke státnímu školství je v praxi jednodušší, nežli je tomu v případě nových či alternativních náboženských společností. Slovy ekonomického přístupu k problematice náboženství, státní moc stanovuje pravidla fungování náboženského trhu a reguluje svobodný a rovný vstup náboženských organizací do veřejné sféry. Příspěvek se zabývá možnostmi interpretace tohoto stavu z hlediska religionistiky.

Spirituality in Agehananda Bharati

Christopher Jason HELTON, Mgr.

(Katedra porovnávací religionistiky, Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave) | chris_j_h@yahoo.com

In my paper, I assess the views of Hindu spirituality put forth in the work of scholar Agehananda Bharati. In particular, I discuss his experiences of the numinous, found in his autobiography, as well as other works. I also discuss the ideas of the sacred in the context of his work on Tantra.

Rozumienie pojęcia „nieśmiertelność” w ateizmie Andrzeja Nowickiego (1918-2011)

dr. hab. Henryk HOFFMANN, prof. UJ

(Institute for the study of religions, Jagiellonian University in Krakow) | henryk6@wp.pl

Andrzej Nowicki był wieloletnim prezesem Polskiego Towarzystwa Religioznawczego (1973-1988) i redaktorem naczelnym czasopisma „Euhemer. Przegląd Religioznawczy” Od poglądów ostro antyklerykalnych (głoszonych zwłaszcza w czasach stalinowskich), przeszedł on ku pogłębionym filozoficznie studiom nad krytyką religii i teorią „kultury świeckiej”. Prowadził rozległe badania z zakresu historii ateizmu i filozoficznej krytyki religii – zwłaszcza włoskiej (G. Bruno i G. C. Vanini). Wysunął także postulat stworzenia nauk badających zjawisko ateizmu zwanych „ateoznawstwem” i „ateografią”. Stworzył oryginalny system filozoficzny, który w następnych latach rozwijał. Początkowo nazywał go „inkontrologią” (przez co rozumiał filozofię spotkania), „ergantropią” (ontologiczną jednością człowieka i dzieł ludzkich) spacjocentryzmem (szukaniem przestrzeni dla własnej aktywności myślowej). W późniejszych czasach swój system filozoficzny zaczął nazywać „filozofią spotkania w rzeczach” i pod koniec życia „filozofią dziełowstąpień”. Podsumowaniem jego rozważań są monografie: Człowiek w świecie dzieł, 1974 i Spotkania w rzeczach, 1991. Z pozycji ateistycznych Nowicki podjął próbę polemiki z eschatologią religijną, obiecującą człowiekowi nieśmiertelność w

zaświatach. Tak rozumianej nieśmiertelności przeciwstawia Nowicki nieśmiertelność w rozumieniu świeckim. Człowiek jest nieśmiertelny, bo żyje w swoich dziełach. Tą prawdziwą nieśmiertelność człowiek osiąga nie tylko dzięki własnym dziełom, ale również dzięki dziełom naszych uczniów, a nawet ich uczniów.

Millenarismus od počátků křesťanství do 5. století

Ing. Mgr. Hana HORÁKOVÁ

(Evangelická teologická fakulta Univerzity Karlovy v Praze) | elektrohana@seznam.cz

Apokalyptická témata jsou i dnes živá a v dějinách se zájem o ně opakovaně vynořuje. Kniha Zjevení Janovo, zvaná Apokalypsa, je poslední knihou křesťanské Bible. Úryvek Zj 20,1-10 je základem millenarismu (známějšího pod názvem chiliasmus), nauky o tisícileté říši „Zlatého věku“, který přijde na konci dějin. Příspěvek se zaměřuje na interpretace tohoto textu u jednotlivých křesťanských autorů (apologetů, církevních otců) od dob rané církve až do 5. století, kdy působil Augustin z Hippo, jedna z největších autorit. V raném křesťanství mělo toto učení své zastánce i odpůrce a rozlišujeme v něm několik přístupů - premillenarismus, postmillenarismus a amillenarismus.

Agonistická religionistika v éře globalizace rozdílů. Povinnost kontextu a konstitutivní vnějšek budoucí religionistiky

prof. PhDr. Břetislav HORYNA, Ph.D.

Překonání nesnází současné religionistiky závisí na schopnosti vypořádat se s několika otevřenými problémy: a) problém argumentace, zejména platnosti kondicionálních argumentů; b) problém inkoherece religionistických pojmů, zejména pojmu „vědění“; c) otázka semiózy a tvorby religionistického významu; d) konečně, nevysvětlený termín religionistického kontextu. Ani moderní religionistika nepodává usoustavněné, konzistentní „poznání náboženství“, ale pohybuje se na úrovni izolovaných, zpravila historických poznatků o dané formě myšlení a jednání, kterou vykládá jako „náboženskou“. Ve vztahu k sobě dosahuje nanejvýš akcidentálního sebezdůvodnění a při každém kroku nad ně se dostává do vnitřního rozporu (deduktivní inference pojmů obsahuje spor). Jelikož všechna akcidentální určení jsou kontingentní, je možné od dosavadních sebecharakterizací religionistiky abstrahovat, aniž by se to dotklo její identity a jejího místa v systému věd. Pro sebevymezení, sebeztotožnění a sebezdůvodnění religionistiky není podstatné, v čem je stejná jako jiné obory, ale v čem jsou její rozlišující rozdíly, čili to, co způsobuje v daném rozdílu jeho schopnost k rozlišení. Religionistika nehledá, co není v ostatních vědách se vztahem k náboženství, aby toto místo vyplnila, ale určuje, co je prezentní v ní samé, aby tak zdůvodnila svou epistemologickou nezastupitelnost. Rozpoznání a určení rozlišujících rozdílů

religionistiky je tak možnou cestou k její nesubstancialistické sebeidentifikaci, kterou lze označit jako agonistickou. Její kontext, tj. konstitutivní vnějšek, tvoří globální vztah „pluralita náboženských hegemonií“; ústřední problém tohoto vztahu spočívá v pochopení jeho mechanismu, tzn. ve fungování odlišujících náboženských agonismů. Základní otázka agonické religionistiky zní: Jak funguje rozlišující náboženský rozdíl?

... Abychom našli blahodat' před tebou, aby tobě byla příjemná oběť naše... Specifická slovní zásoba českého pravoslaví – lingua sacra nebo komunikační bariéra?

PhDr. Eva Maria HRDINOVÁ, Ph.D.

(Ústav cizích jazyků, Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci) |
eva.hrdinova01@upol.cz

Příspěvek se vztahuje k problematice specifické slovní zásoby českého pravoslaví. Vybrané lexémy této specifické slovní zásoby budou představeny s ohledem na její motivaci (z velké části lexikální výpůjčky a kalky z jiných jazyků – řečtiny a církevní slovanštiny atd.), jejich možný terminologický charakter a komunikační (dis)funkci. Zkoumaným korpusem budou tři současné české překlady východní Liturgie sv. Jana Zlatoústého, vzniklé mezi léty 2008-2013. Stěžejní otázka příspěvku je, nakolik se jistá petrifikovanost a chtěná specifická česká ortodoxní slovní zásoba drží i v textech vzniklých v současné době.

Jan Blahoslav Kozák mezi teologií a filozofií

Mgr. Ing. Miloš HÜBNER

(Katedra filosofie, Fakulta filozofická Univerzity Pardubice) | milos.hubner@tiscali.cz

Příspěvek se pokusí postihnout filozofická rozhodování mladého Jana Blahoslava Kozáka, který během svých teologických studií opustil ortodoxní víru v Kristovo božství a vzkříšení, a zároveň však nechtěl sklouznout do nábožensky lhostejného pozitivismu, a dále analyzovat vlivy, které na Kozáka působily, zejména blízkost k myšlení T. G. Masaryka a profesora Františka Linhartu. Příspěvek se zaměří také na Kozákovo náboženské zdůvodnění mravnosti a polemiky, které vedl po 1. světové válce s více ortodoxními mysliteli: profesory Rádlem a Hromádkou.

Lze modelovat a matematizovat historii? Projekt generativní historiografie náboženství

Mgr. Aleš CHALUPA, Ph.D.

(Ústav religionistiky, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně) |
chalupa@phil.muni.cz

Konferenční příspěvek představuje projekt GEHIR (Generativní historiografie náboženství), řešený Ústavem religionistiky Filosofické fakulty Masarykovy Univerzity v letech 2015-2017, a některé ze zásadních teoretických a metodologických inspirací, které využívá k řešení zvolených výzkumných otázek. Mezi tyto teoretické a metodologické inspirace pak patří zejména projekty generativní sociální vědy Joshuy M. Epsteina a kladodynamiky Petera Turchina, které zavádějí do studia sociálních jevů a historických dynamik formalizované výpočetní a matematické modelování. Konferenční příspěvek zhodnocuje potenciál těchto inovativních přístupů a pokouší se na konkrétních příkladech otázek demonstrovat jejich možný přínos k dosavadnímu historickému bádání o náboženství.

Islámská oddělení na komunálních hřbitovech v Německu a Rakousku

Mgr. Martin KLAPETEK, Ph.D.

(Katedra filosofie a religionistiky, Teologická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích) | klapetek.martin@gmail.com

Příspěvek se věnuje otázce transportu těl do původních vlastí a německé i rakouské legislativě, jejíž vliv ukazuje na konkrétní otázce zřizování speciálních muslimských oddělení na městských a obecních hřbitovech. Následuje nástin široce pojaté problematiky realizace předpisů islámského pohřebního ritu v nemuslimském prostředí (omytí mrtvého, zkrácení prodlevy mezi úmrtím a pohřbem, výjimky z povinnosti pohřbu v rakvi, zapojení pozůstalých do pohřebního obřadu atd.). Poslední část je věnována konfliktu normativní a žité formy náboženství na příkladu návrhu nadzemních konstrukcí hrobu a následné péči o ně.

Fenomén čísel v náboženství Tarahumarů

PhDr. Zuzana KORECKÁ, Ph.D.

(Katedra historie, Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická Technické univerzity v Liberci) | zkorecka@yahoo.com

V příspěvku autorka poukazuje na souvislosti číselné soustavy a náboženských projevů, přičemž základem je číselný systém jako deiktické kognice universa, tedy přirozeného prostředí indiánů ještě v koloniálním období. Druhou časovou rovinou je vztah soudobého číselného systému a deiktické kognice, jejich konotace či odklon. Při koncipování tématu vychází autorka z dobových prací jako je gramatika, slovník, zprávy misionářů, a ze své vlastní terénní zkušenosti. V rovině koncepce se inspiruje Stephenem C. Levinsonem a jeho studii zaměřenými na vnímání, pojmenovávání a koncipování prostoru, jež může dosti dobře vyústit výkladem inspirovaným Eduardem Viveirosem du Castrem. V tomto smyslu si autorka klade otázky spojené s nutností/možností/nemožností/nenutností číselného systému, jako

kognitivní deixe, a jeho náboženského výkladu jako jednoho z exponentů obrazu světa indiánů.

Účelová identita živých bohov: Ľudské obete aztéckych rituálov

Mgr. Lujza KOTRYOVÁ

(Ústav religionistiky, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity) | kotryova@mail.muni.cz

Teotl ixiptla je predstaviteľ božstva na nahuaských (aztéckych) rituáloch, ktorý býva spravidla na konci rituálu obetovaný. Obeť býva vyberaná podľa špecifických kritérií a väčšinou sa jedná o vojenského zajatca. Ten je počas rituálu, ktorý môže trvať až rok, postupne premieňaný na božstvo. V príspevku sa budem venovať premene identity kandidáta na „živé božstvo“ a účelovosti tejto zmeny. Skrz pohľad teórií sociálnych identít budem hovoriť o mechanizme premeny jeho identity s prihliadnutím k posledným zisteniam a hypotézam formulovaných Molly Bassetovou.

Vizuální reprezentace hranic posvátného prostoru v palestinsko-izraelském konfliktu

doc. Mgr. Attila KOVÁCS, Ph.D.

(Katedra porovnávej religionistiky, Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave) | attila.kovacs@uniba.sk

Příspěvek si klade za cíl ukázat, jak fungují (jsou vymezené, interpretované a reinterpretované) hranice posvátného prostoru v palestinsko-izraelském konfliktu a to skrze analýzu jejich vizuální reprezentace. Autor příspěvku to hodlá demonstrovat v několika odlišných kontextech, jako jsou například Chránová hora (Haram aš-šaríf) a Mamilla/Má' Alláh v Jeruzalémě, hrobky Ráchel v Betléme, proroka Samuela v Jeruzalémě a sv. Jiří v Lyddě a konečně na Bahá'í zahradách a jeskyni proroka Eliáše v Haifě. Vnímání a vymezení těchto posvátných prostorů v náboženském, politickém a společenském kontextu a jejich vizuální reprezentace představuje širokou škálu přístupů, od konfrontace až po koexistenci.

„Wrocław, the meeting place“. Sakralni prostory mesta Wratislawi

Dr. Radosław ŁAZARZ

(Centrum edukacyjne, Ewangelikalna Wyższa Szkoła Teologiczna we Wrocławiu, Polsko) | r.lazarz@ewst.pl

Wrocław promotes itself as „the meeting place”, a unique city, where different ethnic communities, cuisines, customs and religions co-exist peacefully. Is this image only part of a carefully planned marketing strategy or a reflection of the urban reality? It is worth looking closer at the grass root project „The Quarter of Mutual Respect” – does it fit in the multicultural image of the city? The paper focuses on two main questions: Does the project “The Quarter of Mutual Respect” stand out in terms of architecture? Do sacral architectural elements in other parts of the city relate to the promotional programme of the multicultural city?

Přínos religionistiky do studia židovské mystiky a spirituality

Mgr. Štěpán LISÝ, M.A., Th.D.

(Katedra religionistiky, Fakulta filozofická Univerzity Pardubice) | stepan.lisy@upce.cz

V předkládaném příspěvku se autor zabývá teoretickými předpoklady ve studiu židovské mystiky a spirituality (judaistiky). Badatelé užívají termíny „mystika“ a „spiritualita“ převážně jako synonyma a nesetkáváme se u nich s hlubším teoretickým uchopením obou fenoménů. Převážná část významných členů tohoto vědeckého společenství postupuje při své vědecké práci identickým způsobem. Disciplína nemá žádnou předem ustavenou teorii. Sledovaná skupina badatelů zastává názor, že shromážděná fakta jsou teoreticky neutrální, aniž by si uvědomovali, že jsou sebraná a interpretovaná s předpokladem o univerzálním výskytu fenoménu. Na uvedený problém ve své disciplíně upozornil Boaz Huss inspirovaný diskuzí o teoretických předpokladech ve studiu náboženství vyvolanou S. N. Balagangadharou. Podle Husse v probírané disciplíně převážná část badatelů sdílí theologický předpoklad, že fenomén mystiky je společný lidem všech náboženství a kultur. Téměř všichni badatelé jsou přesvědčeni, že uvedený předpoklad je platný, aniž by byla jeho platnost skutečně ověřována (testována). Jednotliví badatelé předkládají originální zevšeobecňující vysvětlení mystiky a spirituality, které je přímo odvislé od množství sebraných faktů o studovaném fenoménu. Výsledkem je, že téměř každý z nich uvádí vlastní definici mystiky nebo originální výčet charakteristických vlastností umožňujících odlišit fenomén mystiky od jiných fenoménů. Ze současné analýzy dále vyplývá, že uvedená disciplína sdílí charakteristické vlastnosti se školami nacházejícími se v před-paradigmatickém období. Přestože se disciplína nachází v před-paradigmatickém období, můžeme pozorovat, že členové probírané vědecké skupiny sdílí prvky, jež lze označit v Kuhnově pojetí jako paradigma. Řešením podle Boaze Husse je

ne-theologické studium kabaly a chasidismu, jež by zachycovalo oba zmíněné fenomény jako integrální součást historické, sociální a politické struktury, a nikoliv jako součást teologie, tedy jako metafyzické vyjádření společné lidem všech kultur a náboženských tradic. Proto by mělo dle Husse dojít k demystifikaci kabaly a chasidismu, a k opuštění kategorie „židovské mystiky“ jako základní kategorie celé disciplíny. Příklady mystiky a spirituality byla a stále jsou identifikovány ve shodě s theologickým předpokladem, který badatelům „říká“, že sledovaný fenomén je společný lidem všech náboženství a kultur. Přestože nelze v tomto případě hovořit o paradigmatu známém z vyspělých disciplín jako je astronomie, fyzika a chemie, ale jde o „pouhý“ theologický předpoklad plnící roli před-teoretické intuice, Thomas S. Kuhn odlišnou povahu paradigmatu ve vědecké disciplíně v před-paradigmatickém období připouští. Ve studiu židovské mystiky a spirituality má tento předpoklad několik vzájemně propojených úkolů. Pomáhá sjednocovat vědeckou komunitu, shromažďovat a interpretovat fakta, stejně tak předvídat fenomén mystiky v nových oblastech výzkumu. Cílem badatelů ve sledované disciplíně je tedy dosáhnout lepší shody theologického předpokladu se skutečností. Podobnou roli podle Karla R. Poppera hrají předpoklady (hlediska) v přírodních vědách. Ve fyzice je předpoklad vědce obvykle dán fyzikální teorií, která může být testována při hledání nových faktů. Podobná situace je i v religionistice. Vzhledem k tomu, že ve studiu židovské mystiky nemáme k dispozici předem ustavenou teorii vysvětlující fenomén židovské mystiky a spirituality, nezbyvá současným badatelům nic jiného, než navázat na předpoklady a pozorování předchozích učenců nebo hledat inspiraci v příbuzných disciplínách jako je religionistika.

Národ místo Boha

Mgr. Vít MACHÁLEK, Th.D.

(Katedra religionistiky, Fakulta filozofická Univerzity Pardubice) | vit.machalek@upce.cz

Příspěvek se týká problematiky novodobého bezvěrectví z religionistického pohledu spojené s nástupem sekulárních kultů jako alternativy k tradiční náboženské, resp. křesťanské víře. Toto téma rozebereme na příkladu českého nacionalismu 19. a první poloviny 20. století s jeho tendencí ke stavění nacionálního partikularismu na místo křesťanského univerzalizmu a k faktickému nahrazování Boha národem („češtvím“ povýšeným na nejvyšší hodnotu). Příspěvek představí spektrum vztahů mezi kultem národa a křesťanstvím, které se pohybovaly mezi snahami o syntézu a konkurenčním bojem a k jejichž religionisticky nejzajímavějším polohám patřilo vytváření sekularizované podoby křesťanské teologie, v níž např. český národ stál na místě ukřižovaného a z mrtvých vstávajícího Krista.

Sakralizace fyzických anomálií v tradičním náboženství vodun v Beninu

Mgr. Kateřina MILDNEROVÁ, Ph.D.

(Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci) | katerina.mildnerova@upol.cz

Příspěvek se zabývá otázkou ambivalence posvátného statusu zvláště narozených dětí, fyzicky postižených jedinců a albínů v tradičním náboženství *vodun* v Beninu. Za využití teoretického konceptu sakralizace anomálie Mary Douglasové se autorka pokusí na příkladech jednotlivých kultů *vodun* vysvětlit, jakým způsobem je symbolicky konceptualizován problém fyzických anomálií v jižním a střední Beninu. Narození postiženého dítěte jako důsledek porušení incestního tabu, cizoložství, či zplození dítěte mimo domov bylo tradičně vnímáno jako boží trest. Od poloviny 17. století, kdy dochází k postupné sakralizaci fyzických anomálií na poli nově vzniklých královských kultů (např. kult postižených královských potomků *Nesuhuwe*) a veřejných *vodun* kultů (např. božstvo *Lisa*), dochází ke změně vnímání fyzických handicapů jako znaku božího vyvolení. Zatímco dříve docházelo k utišení hněvu božstev a předků skrze fyzickou likvidaci, či obětování postižené osoby, nyní jsou takto narození jedinci považováni za svaté a nedotknutelné, tj. za přímou epifanii daného božstva. Sakralizaci fyzických anomálií v náboženství *vodun* v Beninu tak můžeme interpretovat jako snahu o trvalé nastolení rovnováhy mezi lidmi a božstvy, zabránění narození postižených jedinců v další generaci, či jako způsob sociální kontroly manželské a mimomanželské sexuality.

Koncept zjevení v náboženství Oglala-Siouxů

Bc. Jaroslav PEŠEK

(Katedra filosofie a religionistiky, Teologická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích) | j.pesek92@gmail.com

Tématem příspěvku, který je rozdělen do tří částí, je koncept zjevení v náboženství Oglala-Siouxů. První část je věnována obecnější charakteristice kultury a historickým souvislostem, které ji značně ovlivnily, druhá část se zaměřuje úžeji na lakotské náboženství a jeho hlavní rysy (posvátná dýmka, wakan, Wakan Tanka) a poslední část pak hledá v náboženských představách Lakotů něco podobného tomu, čemu v křesťanské tradici říkáme zjevení. V lakotském náboženství lze rozlišit čtyři různé modely zjevení: prazjevení, zjevení ve snu, zjevení v nemoci a hledání vize.

Konstantin Hasert (1851-1923) – průkopník katolické recepce evolučního vzniku lidského těla

prof. Ctirad V. POSPÍŠIL, Th.D.

(Katedra systematické teologie, Cyrilometodějská teologická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci) | ctirad.pospisil@upol.cz

Tento příspěvek je součástí badatelského záměru zaměřeného na katolické teology a přírodovědce, kteří v letech 1871-1910 v souladu s tzv. Mivartovou tezí přijímali evoluční vznik lidského těla, anebo se vůči němu vymezovali odmítavě. Autor představuje v zásadě zapomenutého rakouského apologetu K. Haserta (1851-1923), a na základě průzkumu pramenného materiálu rekonstruuje základní údaje o jeho životním osudu. Analýza dvou monografií tohoto autora ukazuje na otevřenost Mivartově tezi, nicméně s určitými výhradami. Jedná se o vzácný doklad toho, že názorová scéna uvnitř katolického světa se nedělila přednostně na vyhraněné zastánce o odpůrce Mivartovy teze. Zdá se, že mnozí ve skutečnosti vnímali lákavost Mivartovy teze, nicméně rozvažovali také o problémech, které vykazovala, a zároveň vyčkávali na solidnější údaje ze strany dobové paleoantropologie.

Špecifická antropologického štúdia a výskumu rituálov v súčasnej Indii

Mgr. Ivan SOUČEK, Ph.D.

(Katedra sociálních štúdií a etnológie, Filozofická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici) | soucek.ivan@gmail.com

Vychádzajúc z klasických antropologických teórií, náboženstvo sa prejavuje predovšetkým prostredníctvom toho, čo konajú jeho vyznávači. Pre antropológiu náboženstva tak predstavuje rituálna aktivita zásadný zdroj informácií o povahe skúmanej spoločnosti a kultúry. Na príklade výskumu rituálnej praxe v súčasnom indickom prostredí si príspevok kladie za cieľ, oboznámiť účastníkov konferencie s aktuálnymi prístupmi pri poznávaní tohto špecifického fenoménu. Autor kriticky reflektuje niektoré vybrané metodologické prístupy a teórie aplikované v minulosti a prináša prehľad aktuálnych problémov súvisiacich so štúdiom prechodových rituálov.

Arabská jar v ruskej tlači

Mgr. Boris ŠPETNYJ

(Ústav religionistiky, Filozofická fakulta Masarykovy university v Brně) | 440237@mail.muni.cz

Cieľom príspevku je diskurzívna analýza článkov v moskovských printových médiách, ktoré informovali o vývoji v krajinách Blízkeho východu a severnej Afriky označovanom ako Arabská jar. Predmetom analýzy budú predovšetkým príspevky zvyrazňujúce úlohu náboženstva v tomto procese s dôrazom na ich reflexiu sociálnymi činiteľmi v Rusku vo vybranom časovom úseku, ktorý je predbežne limitovaný na rok 2013. Rovnako bude ponúknutý rozbor relevantného sociálneho kontextu, ktorý do výberu tém a ich spracovania intervenoval. Na záver bude predložená interpretácia poskytnutej analýzy s dôrazom na význam mediálnych príspevkov na komplexné vnímanie islamu v Ruskej federácii.

Nenáboženská spiritualita jako téma na pomezí religionistiky a jiných humanitních oborů

doc. ThDr. Ivan ŠTAMPACH

(Katedra religionistiky, Fakulta filozofická Univerzity Pardubice) | Ivan.stampach@seznam.cz

Príspevek rekapituluje vývoj chápání spirituality od teologického přes chápání spirituality jako vnitřní (prožitkové, zkušeností) stránky náboženství až po pojetí spirituality vedle náboženství a případně v konkurenčním vztahu k němu. Jejím typickým projevem je spiritualizovaná psychologie (Jung, Frank, Assagioli, Grof). K ní lze přiřadit i postoj, který se identifikuje jako neteistická mystika (Fromm). Metodologický vývoj religionistiky umožňuje tento fenomén na rozmezí oborů popsat a interpretovat též s odkazem na filosofii náboženství.

Prof. Rudolf Macúch a iránski mandejci

Mgr. Katarína ŠOMODIOVÁ

(Katedra porovnávej religionistiky, Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave) | ksomodiova@gmail.com

Rudolf Macúch (1919-1993) bol celosvetovo uznávaný jazykovedec slovenského pôvodu. Jedným z jeho najväčších prínosov pre moderné štúdium semitských jazykov bol výskum moderného aj klasického mandejského jazyka. Bol okrem iného spoluautorom mandejsko-anglického slovníka a autorom súbornej gramatiky modernej mandejčiny. Macúch v päťdesiatych a šesťdesiatych rokoch 20. storočia opakovane realizoval terénny výskum v Chúzestáne a aktívny kontakt s miestnou mandejskou komunitou udržiaval až do smrti. Vo

svetle aktuálnych vedeckých výskumov môžeme s istotou prehlásiť, že výskumy Macúcha a iných západných vedcov (napr. Lady E. S. Drower a Kurt Rudolph) boli dôležité nielen pre dokumentáciu mandejského jazyka, ale aj pre zachovanie etnickej identity iránskych mandejcov.

The Church of England in Poland

Bartłomiej H. TOSZEK, Ph.D.

(Institute of Political and European Sciences, Faculty of Humanities, University of Szczecin) | clermont@wp.pl

The Anglican presence in Poland goes back in time at the beginning of the 18th century. But small Anglican community existence is almost unknown fact for the most people in Poland today. Members of the „Polish“ Church of England are not only Anglicans but all Protestants or even all Christians speaking English, mainly foreign workers (diplomats, teachers, engineers etc.) and their families in Warsaw and other main Polish cities. There is very low number of ethnic Polish Anglicans which means that the Anglican Communion is still not popular among mostly Roman-Catholic Polish community.

Znaczenie programów telewizyjnych w kształtowaniu się młodzieżowych wspólnot religijnych

Mgr. Joanna TOSZEK

(Institute of Political and European Sciences, Faculty of Humanities, University of Szczecin) | joasia.toszek@gmail.com

Telewizja Polska dzięki szerokiej gamie programów religijnych, emitowanych zarówno w paśmie ogólnopolskim (na antenie TVP1, TVP2, TVP3, TVP Polonia, TVP Kultura), jak i w paśmie lokalnym - antena TVP3 Szczecin - umożliwia i ułatwia obywatelom prezentowanie zróżnicowanych poglądów i stanowisk dotyczących wyznawanego systemu wartości i wiary. Ciekawym przykładem są wspólnoty religijne, zwłaszcza młodzieżowe, które w dobie cyfryzacji i rozwoju Internetu pokazują, że spotkania grupowe potrafią być lepszą alternatywą dla prezentowania swoich poglądów niż wirtualna rzeczywistość.

Náboženská socializace katolíků na Tachovsku a obtíže s tím spojené

doc. PhDr. Jan VÁNĚ, Ph.D.

(Katedra sociologie, Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni) | vanejan@kss.zcu.cz

V předkládaném příspěvku obrací autor svou pozornost k působení katolické církve v mikroregionu Tachovsko. Sleduje, jak klíčoví aktéři – katolický klérus, věřící a laici – přistupují k náboženské socializaci a jakou roli v ní hraje náboženská paměť. Mikroregion Tachovsko byl zvolen z toho důvodu, že se jedná o region, kde měla katolická církev vysoké zastoupení do konce druhé světové války, avšak s odsunem Sudetských Němců se region proměnil a dodnes patří k nejvíce areligiozním v České republice. Analyzovaná data pochází z vlastního etnografického výzkumu, který byl realizován v letech 2014-2016.

Role apostatů v konfliktech nových náboženských hnutí: příklad hnutí Dvanáct kmenů

doc. PhDr. Zdeněk VOJTÍŠEK, Th.D.

(Katedra religionistiky, Husitská teologická fakulta Univerzity Karlovy v Praze)
| zdenek.vojtisek@htf.cuni.cz

Svědectví apostatů a jejich „ohavné historky“ (z angl. atrocity tales) vstupují do konfliktu nových náboženských hnutí a většinové společnosti obvykle s velkou razancí, danou jejich přesvědčivostí. V některých případech významně přispěly k pokusům o násilné řešení těchto konfliktů. Klasický je případ Marca Breaulta a davidianů; ovšem podobné zákonitosti je možné zachytit v případě hnutí Dvanácti kmenů v současné době a takřka v přímém přenosu v Německu. Rozpoznáním toho, jak „ohavné historky“ vznikají, šíří se a působí, může religionistické bádání – doufejme – přispět k prevenci násilných situací.

Post-sekulární religionistika? K podobě sociálních věd v post-sekulární společnosti

Ing. Mgr. et Mgr. Miroslav VRZAL

(Ústav religionistiky, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity) | miroslav.vrzal@mail.muni.cz

Pojem post-sekulární společnost je v současnosti spojován zejména s osobou Jürgena Habermase. Ten předkládá i určitou „vizi“ post-sekularity, kde by mělo docházet k lepší komunikaci, toleranci a k vzájemné inspiraci mezi náboženstvím a sekulárními oblastmi společnosti, což by se podle Habermase mělo týkat rovněž vědy. Příspěvek se snaží nastolit téma post-sekulární religionistiky v „habermasovském pojetí“ a diskutovat její charakteristiky, možnosti a zároveň omezení. Specificky se zabývá českou diskusí nad tzv. symetrickým přístupem ke studiu náboženství (vycházejícím z teorie sítí aktérů), který by v některých ohledech mohl být za post-sekulární přístup považován.

Aktualność religijnej wizji Lwa Tołstoja

Dr. Olga WAWRZYNIAK

(University Library of Adam Mickiewicz University, Poznan) | olga.wawrzyniak@amu.edu.pl

Wiele aspektów religijnej wizji Lwa Tołstoja jest w moim odczuciu tożsame z religijnością współczesnego człowieka. Poruszane kwestie to: konflikt wewnętrzny człowieka między ideałem duchowym a koniecznością życia w świecie doczesnym; konflikt między dążeniem do pełnej wolności i nieskrępowanej swobody a naturalnym odczuciem istnienia rzeczywistości poza doczesnej; dążenie do autonomii wolnej od uwarunkowań zewnętrznych stoi w sprzeczności wobec jednostkowego wyboru wartości religijnych; refleksja intelektualna polegająca na poszukiwaniu zbliżenia świeckości i religijności; deprecjacja wiary chrześcijańskiej polegającej na mitycznym stosunku do Boga i wartości nadprzyrodzonych; sprzeciw człowieka wobec dogmatyzacji wiary i bunt, który może wynikać z naturalistycznego postrzegania chrześcijaństwa.

Evangelíky ze Železných hor po generace – sociologická sonda

Mgr. Petra ZÁVORKOVÁ

(Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie, Filosofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci) | petra.zavorkova@seznam.cz

Sbor Českobratrské církve evangelické (ČCE) v Hradišti patří mezi jeden z mála rostoucích evangelických sborů. Jeho vitalita pramení nejen ze schopnosti přitáhnout nové členy, ale především ze schopnosti si stávající členy udržet a do sboru pevně zakotvit nejen je, ale i jejich děti. Příspěvek se proto zaměřuje na rodiny, ve kterých se ke sboru hlásí alespoň tři po sobě jdoucí generace a na základě rodinných mezigeneračních rozhovorů hledá mechanismy, které umožňují překlenout různé generační zkušenosti i odlišná generační zasazení. Hlavní spojnicí mezi generacemi se zdají být klíčová vyprávění postavená na tématech odpovědnosti vůči předchůdcům, výjimečnosti sboru mezi ostatními sbory i mezi jinými sociálními uskupeními v lokalitě, výjimečnosti místních farářů a hlavní role farářů jako těch, kdo religiozitu předávají. Tato vyprávění tvoří základ náboženské paměti sboru, současně jsou však pamětí tvárnou a dávající každé generaci dostatek prostoru pro svou vlastní interpretaci, aniž by tato interpretace kolidovala s pohledem jiných generací. Můžeme tak sledovat, jak se i uvnitř těchto vyprávění odráží individualizace a sekularizace okolního světa. Víra, jež byla pro generaci prarodičů nediskutovanou (a nediskutovatelnou) záležitostí, se v generaci rodičů stává otázkou volby mezi „vnějším světem“ a životem ve sboru. Religiozita se stává jedním z možných životních postojů, k jehož legitimizaci stačí řetězec předchůdců čítající dvě až tři generace.